

Stockholm

2016-10-18

Till
Kulturdepartementet
ku.registrator@regeringskansliet.se
anna.scholin@regeringskansliet.se

Diarienumr Ku2016/01778/DISK

Svar på remiss beträffande DS 2016:26, Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet

---

1) Inledning

Lika Unika har beretts möjlighet att inkomma med remissvar avseende rubricerat ärende senast den 18 oktober 2016. I remissvaret som följer tillstyrker Lika Unika förslaget att förstärka diskrimineringslagen och skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet genom att slopa undantaget av det allvarliga och olyckliga undantag som idag finns gällande företag med färre än 10 anställda inom området varor och tjänster.

Därmed möter regeringen inte bara ett krav som en enig funktionshinderrörelse har fört fram sedan lagen beslutades om 2014, manifesterat genom Torsdagsaktionen utanför Rosenbad under tre års tid. Med förslaget till ändring reagerar regeringen också på den starka kritik som FN-kommittén för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) förde fram i sin granskningsrapport till Sverige i april 2014.

FN-konventionen vår utgångspunkt

Lika Unika utgår i det här remissvaret från vår roll som federation inom funktionshinderrörelsen där vårt uppdrag är driva frågor som stärker de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. I det arbetet har vi FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) som utgångspunkt. Vad avser en av konventionens bärande principer om tillgänglighet finns sedan år 2014 också FN-kommitténs allmänna kommentarer nr 2 som utvecklar FN-konventionens artikel 9 om tillgänglighet.

Redan i konventionens artikel tre, allmänna principer, framgår det mycket tydligt hur angeläget det är att ställa om samhället så att det blir tillgängligt. Principerna handlar om icke-diskriminering, om fullständigt och faktiskt deltagande och inkludering i samhället, om respekt för olikheter och acceptering av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten, om lika möjligheter och om tillgänglighet.

Det är precis detta som frågan i grunden handlar om. Just därför är en skarpare diskrimineringslag så viktig, tillsammans med målmedvetna satsningar på att göra samhället tillgängligt samt satsningar på tillsyn och sanktioner så att befintlig lagstiftning om tillgänglighet följs.

Behov av ett tillgänglighetslyft

Lika Unika menar att det behövs ett rejält och ambitiöst tillgänglighetslyft i Sverige som med krafttag uppfyller de mål och ambitioner om ett samhälle för alla som slås fast i FN-konventionen. Strävan måste vara ett samhälle som byggs för alla och om universell utformning. Det ställer krav på skäliga anpassningar i samhället redan idag samt att i olika situationer göra rätt från början.

Det krävs samtidigt att vi gör mycket mer när det handlar om de åtgärder som redan år 2000 blev konkreta mål för Sverige genom handlingsplanen "Från patient till medborgare". Vid sidan om att utveckla "Design för alla" kom insatser för att få bort "Enkelt avhjälpta hinder" till år 2010 att bli en huvudfråga i handlingsplanen. Idag skriver vi år 2016 och fortfarande kommer det begränsade uppdraget att åtgärda enkelt avhjälpta hinder att behöva åläggas olika samhällsaktörer.

2. Bra med en diskrimineringslag utan stora hål

Lika Unika menar att samhället som helhet måste agera långsiktigt för att bygga Sverige tillgängligt, sett till såväl den fysiska tillgängligheten som när det gäller kommunikation och information.

En viktig drivkraft för ett sådant tillgänglighetslyft är också de signaler som lagstiftaren sänder ut. Att diskrimineringslagen anger bristande tillgänglighet som en form av diskriminering är ett sätt att sända signaler att samhället inte accepterar att människor stängs ute. Signalvärdet är enormt för flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning, att man räknas in i samhället. Detta gäller även för anhöriga, arbetsgivare och alla andra medborgare. Att i lagstiftningen markera all bristande tillgänglighet utifrån konventionen som diskriminering är inte minst ett ställningstagande till värderingar som utgår från synen att alla människor har lika värde. Därtill ges också den som drabbas av diskrimineringen rätt att få sin sak prövad och rätt till diskrimineringsersättning.

Vid ändringen av diskrimineringslagen 2014 gjordes ett allvarligt undantag då företag med färre än tio anställda undantogs från lagstiftningen. Propositionens skrivningar om att "*reformen beaktar förutsättningarna för näringslivets utveckling*" och att "*till detta kommer regeringens arbete med att förenkla för företag genom att minska deras administrativa bördor*" var i praktiken att se mänskliga rättigheter som en sekundär fråga.

Lika Unika menar att det är ovärdigt ett modernt välfärdssamhälle att ställa detta mot varandra. Rätt utformat och tillämpat är bättre tillgänglighet och undanröjande av brister i tillgängligheten något som hela samhället tjänar på.

Utformningen av den svenska diskrimineringslagen på området bristande tillgänglighet kommenterades också av den FN-kommitté som granskade Sveriges

arbete med att implementera FN-konventionen (CRPD) och som kom med sina rekommendationer våren 2014. Om undantagen i diskrimineringslagen skrev FN-kommittén:

Kommittén yrkar på att konventionsstaten ser över lagförslaget så att det överensstämmer till fullo med bestämmelserna i artikel 5 i konventionen. Kommittén yrkar också på att konventionsstaten vidtar alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att skälig anpassning föreskrivs i hela samhället såväl i offentliga som yrkesmässiga sammanhang, utan undantag och i överensstämmelse med principen om lika möjligheter för alla.

Att i diskrimineringslagen slopa den olyckliga undantag som behandlas i departementspromemorian är mot den bakgrunden mycket välkommet. Som framgår av kommitténs text åtgärdas med förslaget delvis den första delen av FN-kritiken. Däremot återstår som beskrivs ovan det stora arbetet som FN-kommittén tar upp om skälig anpassning av samhället. Det kräver fler politiska initiativ.

Lika Unika peka på att det fortfarande, nära två år efter att lagen trädde ikraft, inte finns någon fällande dom trots att 450 anmälningar har gjorts.¹ Diskrimineringsombudsmannen driver nu två fall i domstol. Här krävs betydligt offensivare och ambitiösare arbete från Diskrimineringsombudsmannens sida och att frågan om bristande tillgänglighet prioriteras högre i arbetet.

Det finns i lagens förarbeten alltför många skrivningar om exempelvis att åtgärder ska vara enkla och inte kosta något. En ytterligare farhåga som diskuterats är tolkningen av det lagen, som en del av skälighetsbedömningen, beskriver som *"varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde."* I bland annat riksdagsdebatten om propositionen den 23 juni 2014 togs frågan upp och tolkningen handlar om huruvida kravet på varaktighet ska ses som en ytterligare försvagning av lagens omfattning.

Lika Unika vill här peka på det som statsrådet Erik Ullenhag deklarerade i debatten om propositionen "Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering":

Varaktighetskravet innebär att det krävs tyngre åtgärder när man har en varaktig relation till någon. På en arbetsplats ställs det högre krav på tillgänglighet för den anställde. Det är det lagstiftningen säger. Är jag student är det ett mer varaktigt förhållande, och då är det rimligt att ställa större krav på tillgänglighet eftersom den studerande kanske är där varje dag i veckan och pluggar.²

Vi menar att detta är en viktig markering som ger uttryck för lagstiftarens avsikter. Varaktighet ska inte tolkas så att skäliga åtgärder *inte* krävs utan att *ännu mer* krävs. Detta inom exempelvis arbetsmarknad och utbildning där högre grad av "varaktighet och omfattning" kan vara fallet än exempelvis mellan en butiksinnehavare och en kund.

¹ <http://www.tidningenleva.se/2016/10/12/ingen-falld-for-bristande-tillganglighet/>

² <https://data.riksdagen.se/fil/5C7A9E80-FC20-4BEE-88C1-0E79D4FF2D80>

Maria Johansson
Ordförande för Lika Unika

Lika Unika

Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Medlemsorganisationer:

- Förbundet Sveriges Dövblinda
- Hörselskadades Riksförbund
- Neuroförbundet
- Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar
- Synskadades Riksförbund
- Sveriges Dövas Riksförbund

Kontaktuppgifter Lika Unika:

Handläggare: Peter Andersson Lika Unika

Telefon: 070-768 27 86, e-post: peter.andersson@likaunika.org

E-post: info@likaunika.org

Ordförande: Maria Johansson